

DE VOGELRICHTLIJN IN DE PRAKTIJK

DE NACHTZWALUW OP LANDGOED DE UTRECHT

H. Dekker

Het afgelopen jaar is her en der grote beroering ontstaan door de Vogelrichtlijn. Deze Europese regeling voorziet in de aanwijzing van voor vogels belangrijke gebieden, de zogenaamde Speciale Beschermingszone's (Special Protected Areas, SPA's). In SPA's moeten voldoende maatregelen getroffen worden om de bedreigde vogelsoorten op basis waarvan het gebied is aangewezen, adequaat te beschermen. Een van de uitvloeiselen van deze richtlijn is het verbieden van de jacht. Jacht mag alleen nog als middel bij schadebestrijding en andere calamiteiten. Het Instituut voor Bos- en Natuuronderzoek (IBN-DLO, thans Alterra) in Wageningen heeft de gevolgen van de aanwijzing tot SPA van het Brabantse landgoed De Utrecht onderzocht.

28 Bescherming van de nachtzwaluw

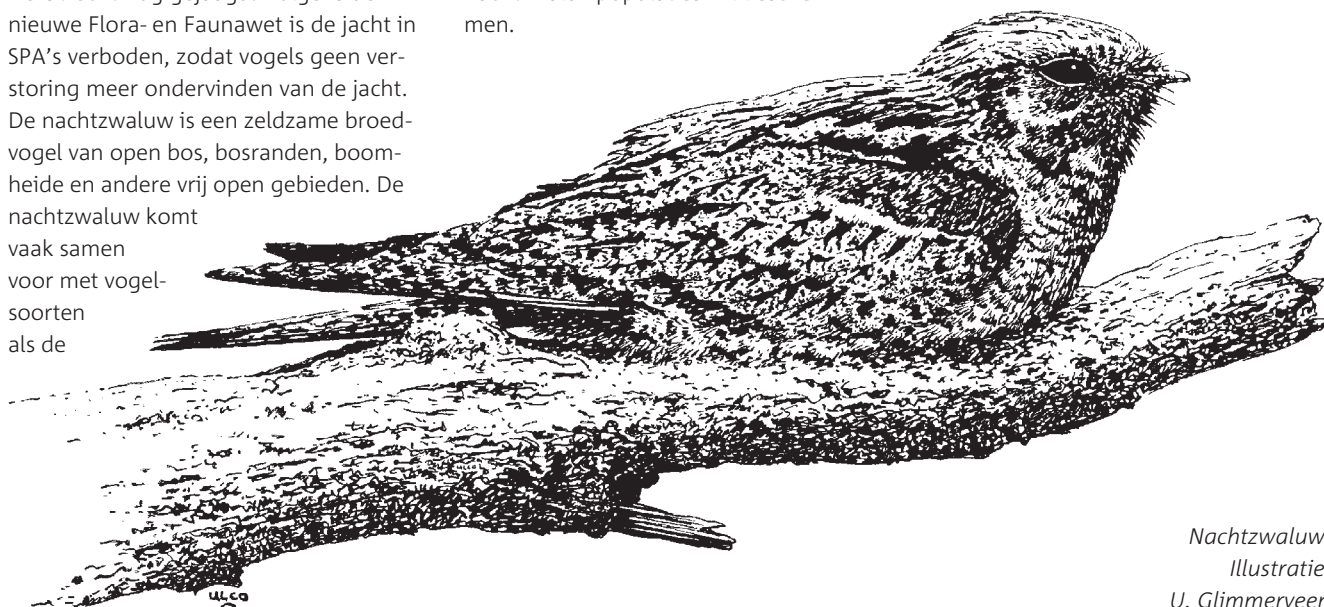
Het landgoed De Utrecht is een van de gebieden die de Minister van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij heeft aangewezen als SPA. Het gebied dankt zijn aanwijzing aan het voorkomen van de zeldzame nachtzwaluw. Een deel van het gebied was al eerder aangewezen als Beschermd Natuurmonument op grond van de Natuurbeschermingswet. De vraagstelling van het IBN-onderzoek was of de stringente maatregelen in de Vogelrichtlijn allemaal op het gehele landgoed moeten gelden, terwijl de nachtzwaluw niet overal op het landgoed voorkomt. Momenteel wordt er bijvoorbeeld op het landgoed De Utrecht nog gejaagd. Volgens de nieuwe Flora- en Faunawet is de jacht in SPA's verboden, zodat vogels geen verstoring meer ondervinden van de jacht. De nachtzwaluw is een zeldzame broedvogel van open bos, bosranden, boomheide en andere vrij open gebieden. De nachtzwaluw komt vaak samen voor met vogelsoorten als de

boompieper, boomleeuwrik en geelgors. De verspreiding in Nederland is sterk verbrokkeld. Momenteel komen nog levensvatbare populaties voor in onder andere Zuidoost Drenthe, Salland, de Veluwe, delen van Noord-Brabant en lokaal in Midden-Limburg. Door ontginningen, pesticidengebruik (vooral in overwinteringsgebieden), toename van de recreatie, veranderd beheer van bos en heide en het veranderen van het voedselaanbod (afname kevers) is de situatie van de nachtzwaluw er niet rooskleuriger op geworden. Het is daarom goed te begrijpen dat de rijksoverheid met de Europese vogelrichtlijn in de hand de resterende gebieden met krachtige nachtzwaluwpopulaties wil beschermen.

Niet te veel veranderen

De conclusies van het rapport zijn duidelijk. De IBN-onderzoeker verwacht niet dat er bedreigingen uitgaan van het huidige gebruik. Met andere woorden, jacht, recreatief gebruik en huidig bosbeheer zijn niet strijdig met het doel van de Vogelrichtlijn, namelijk het behouden van de huidige populatie van de nachtzwaluw. Van de huidige jacht gaat geen sterke verstoring van de nachtzwaluwpopulaties uit. Alleen kan het houden van drijfjachten in theorie schadelijk zijn als er geen rekening wordt gehouden met de locaties waar de nachtzwaluw huist. Het rapport spreekt zich echter niet uit over de effecten van verstoring door de jacht op andere diersoorten dan de nachtzwaluw. De huidige intensiteit van de recreatie wordt niet als verstorend beschouwd, mede onder invloed van het toezicht. Bij intensivering van de recreatie en het verminderen van het (jacht)toezicht kan er wel verstoring gaan plaatsvinden.

Bij een sterke tendens naar bosomvorming van naald- naar loofhout kan er op termijn wel een probleem ontstaan omdat de nachtzwaluw bij voorkeur niet broedt in vrij dichte loofbossen. Momenteel broedt de soort onder andere op de kapvlakten en in dunningsrijen. Bij de toename van de kroonsluiting in de recent aangeplante loofbossen worden de mogelijkheden tot broeden voor de nachtzwaluw geringer. Het rapport geeft dan ook aan dat het belangrijk is het huidige beheer, met een flinke rol

Nachtzwaluw.
Illustratie:
U. Glimmerveen

voor naaldhout, te handhaven. Tevens wijst de auteur op mogelijkheden om op andere plaatsen op het landgoed door middel van het bosbeheer nieuwe kansen te creëren voor de nachtzwaluw. Dat betekent bijvoorbeeld kleine kapvlakten, inplanten met naaldhout, en het systematisch dunnen van rijen. Tot slot adviseert de auteur de begrenzing van de SPA te wijzigen op basis van een beter inzicht in de verspreiding van de nachtzwaluw op het landgoed.

Goede analyse

Het rapport is interessant omdat er nu eens een goede analyse is gemaakt van de mogelijkheden en de onmogelijkheden die de Vogelrichtlijn biedt aan de hand van een geschikt praktijkvoorbeeld. Een dergelijke analyse zou voor meer gebieden wenselijk zijn omdat dat het draagvlak voor de aanwijzing van SPA's vergroot en tevens kan leiden tot een effectievere begrenzing van de gebieden. Daarnaast geeft het rapport aan dat al te stringente maatregelen vaak niet nodig zijn om een soort optimaal te beschermen. Sommige maatregelen kunnen zelfs averechts werken. Tevens geeft het rapport goed inzicht in de biotoepen van de nachtzwaluw. Met name de informatie over het bos- en recreatiebeheer en de jacht is interessant, zodat ook beheerders van andere bosgebieden met deze bedreigde vogelsoort er hun voordeel mee kunnen doen.

IBN-rapport 453: 'Nachtzwaluwen op het landgoed De Utrecht en de Vogelrichtlijn' van D. Jonkers is verkrijgbaar door overmaking f 30,- op banknummer 397066392 ten name van IBN-DLO te Wageningen. Vermeld op de overschrijving het nummer van het rapport en naam en afleveradres, indien die afwijken van het overschrijvingsformulier.

H. Dekker is redacteur van het Vakblad Natuurbeheer.

Persoonlijke beschermingsmiddelen

GOEDE ZICHTBAARHEID VERGROOT VEILIGHEID

G.T.M. Grimberg

Veel buitenwerkzaamheden vinden plaats langs de openbare weg. Daarom is het goed dat de verkeersdeelnemers de werkers langs de weg goed gezien worden. Blijkt uit de Risico Inventarisatie en Evaluatie (RI&E, zie Handboek Arbeidsomstandigheden voor Boswerk, verkrijgbaar bij het Bosschap) dat er veiligheidsrisico's verbonden zijn aan het werken langs de openbare weg, dan moet er waarschuwings- of signaalkleding worden gedragen.

Waar moet signaalkleding aan voldoen?

De NEN-EN 471 is de norm voor 'waarschuwingkleding met hoge zichtbaarheid', zoals signaalkleding officieel wordt aangeduid. De norm onderscheidt drie klassen signaalkleding:

- Klasse I: bescherming tegen minder gevaarlijke invloeden (normale werkkleding)
- Klasse II: bescherming tegen gevaarlijke invloeden (langs de openbare weg en op plaatsen waar verkeersbewegingen plaatsvinden)
- Klasse III: bescherming tegen levensbedreigende invloeden (langs snelwegen)

De norm stelt eisen aan de minimale oppervlakte van zowel het fluorescerende materiaal dat in de signaalkleding is geïntegreerd als de retroreflecterende stroken die op de kleding zijn aangebracht (zie tabel 1).

De retroreflecterende stroken moeten minimaal 50 mm breed zijn; voor verkeersvesten geldt een minimale breedte van 30 mm.

Rijkswaterstaat stelt aan veiligheidskle-

Rijkswaterstaat eist behalve de gangbare horizontale strepen ook verticale strepen op de signaalkleding. Foto: Stierman.